

Mniejszości wśród zatrzymanych przez policję: zrozumieć problem dyskryminacyjnego profilowania etnicznego i zapobiegać jego występowaniu

Artykuł 21 [Karty praw podstawowych Unii Europejskiej](#) zakazuje wszelkiej dyskryminacji, w szczególności ze względu na rasę i pochodzenie etniczne.

Dyskryminujące profilowanie etniczne w Unii Europejskiej

Profilowanie etniczne w sytuacji, gdy stanowi metodę dochodzeniową w kontekście egzekwowania przepisów prawa, jest często określane jako „profilowanie kryminalne”. W tego rodzaju profilowaniu wykorzystuje się takie wskaźniki jak cechy fizyczne, wygląd lub sposób zachowania w celu stworzenia „opisu osoby podejrzanej”. Do przykładowych wskaźników, jakie można zastosować, należy pochodzenie etniczne, sposób ubierania się lub często odwiedzane miejsca.

Profilowanie o charakterze dyskryminującym jest niezgodne z prawem.

Dyskryminujące profilowanie etniczne:

- oznacza traktowanie danej osoby w sposób mniej korzystny niż pozostałe osoby znajdujące się w podobnej sytuacji, np. przez wykonywanie przez policję uprawnień w zakresie zatrzymania i rewizji;
- zachodzi w przypadku, gdy decyzja o wykonaniu uprawnień przez policję jest uzasadniona jedynie lub głównie w oparciu o rasę lub pochodzenie etniczne danej osoby.

Dlaczego dyskryminujące profilowanie etniczne jest niezgodne z prawem?

Bezpośrednia dyskryminacja w oparciu o rasę lub pochodzenie etniczne jest niezgodna z prawem. Jest to zasada prawa międzynarodowego, którą zamieszczono w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Profilowanie ma charakter dyskryminujący w przypadku wykonywania przez policję uprawnień wobec określonych osób, gdy *jedynym lub głównym* powodem jest ich pochodzenie rasowe lub etniczne.

Aby zapobiec ryzyku uznania działania za dyskryminujące, każda decyzja o wykonaniu uprawnień przez policję wymaga dodatkowego uzasadnienia, obok rasy lub pochodzenia etnicznego danej osoby. Zasada ta obowiązuje również w przypadku, gdy rasa lub pochodzenie etniczne jest istotne z punktu widzenia określonego działania lub polityki.

Statystyki etniczne w Unii Europejskiej

W większości państw członkowskich Unii Europejskiej szczegółowe informacje statystyczne dotyczące wykorzystywania uprawnień przez policję w zależności od rasy lub pochodzenia etnicznego nie są dostępne. Tego rodzaju informacje mogą być pomocne w zapobieganiu dyskryminacji.

Główną przeszkodę w gromadzeniu takich danych stanowi powszechne założenie instytucji krajowych, że jest to niezgodne z przepisami dotyczącymi ochrony prywatności, w szczególności ochrony danych. Tak jednak nie jest, o ile tylko istnieją odpowiednie zabezpieczenia zapewniające ochronę prawa do prywatności.

Dane statystyczne dotyczące pochodzenia etnicznego, które nie pozwalają na identyfikację poszczególnych osób, można odczytywać równoległe z dowodami stwierdzającymi, czy zatrzymanie nastąpiło w wyniku niezgodnego z prawem działania danej osoby lub czy mogły mu zapobiec. Występowanie nieuzasadnionej dysproporcji między liczbą zatrzymań osób pochodzących ze środowisk określonych mniejszości a wykrywalnością przestępstw lub działaniami prewencyjnymi może świadczyć o zbyt dużym poleganiu na kryterium rasy lub pochodzenia etnicznego i istnieniu dyskryminacji.

Zjednoczone Królestwo jest jedynym państwem członkowskim Unii Europejskiej, w którym systematycznie gromadzone są dane policyjne dotyczące zatrzymań zawierające informacje o pochodzeniu etnicznym zatrzymanych osób. Dane zgromadzone w Zjednoczonym Królestwie są ogólnodostępne, dzięki czemu mogą przyczynić się do zagwarantowania odpowiedzialności policji wobec społeczeństwa.

Skuteczne gwarantowanie porządku publicznego traktowanego jako „usługa publiczna” wiąże się ze sposobem traktowania różnych społeczności oraz ich odczuciami co do sposobu traktowania ich przez policję. Dobre stosunki z policją i zaufanie do świadczonych przez nią usług przyczyniają się do zwiększenia liczby zgłaszanych przestępstw.

Doświadczenia mniejszości w Unii Europejskiej w zakresie pilnowania porządku publicznego

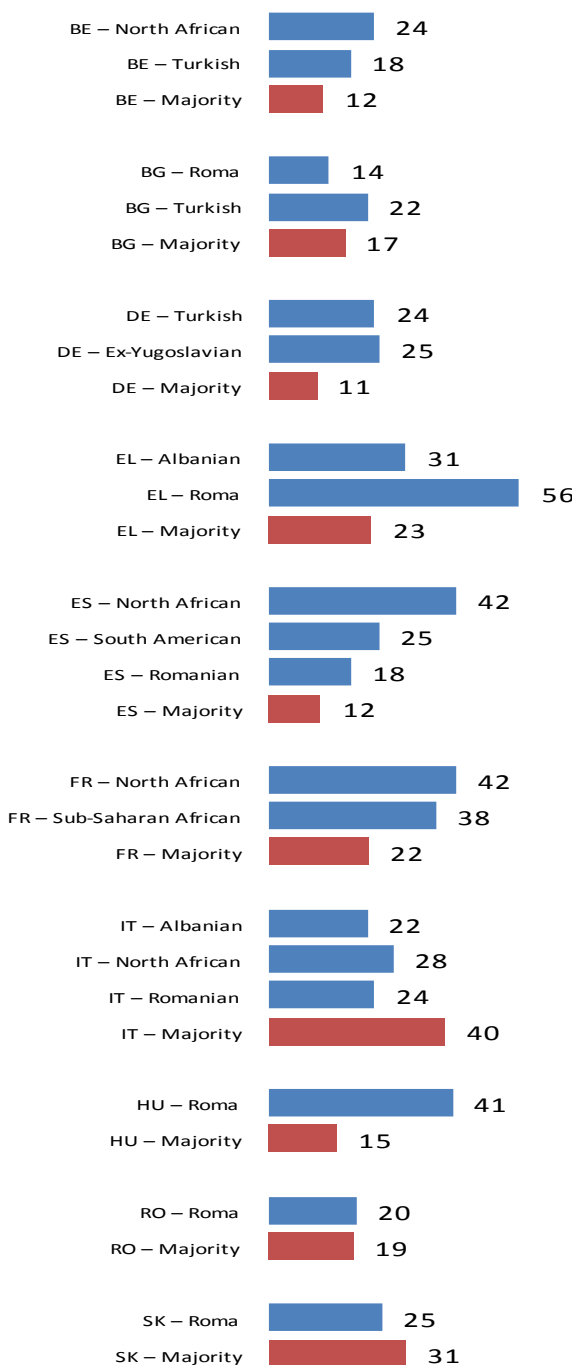
[EU-MIDIS](#) to pierwsze przeprowadzone na skalę UE badanie, w ramach którego osoby z grup imigrantów i mniejszości etnicznych zapytano o ich doświadczenia wiążące się z dyskryminacją i prześladowaniem w życiu codziennym. Jego wyniki świadczą o tym, że:

- w takich państwach jak Belgia, Niemcy, Grecja, Hiszpania, Francja i Węgry osoby z grup mniejszości

były częściej zatrzymywane przez policję niż zamieszkujące w tej samej okolicy osoby reprezentujące większość etniczną. Tego rodzaju zjawisko nie występowało na Słowacji, w Bułgarii, we Włoszech czy w Rumunii.

Rysunek 1.

Liczba osób zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy (%) (w odniesieniu do całkowitej liczby respondentów)

(Uwaga: porównania liczby zatrzymanych przez policję osób pochodzących z grup mniejszości i

reprezentujących większość etniczną dokonano jedynie w dziesięciu spośród 27 państw członkowskich Unii Europejskiej)

Skróty nazw krajów

BE = Belgia, BG = Bułgaria, DE = Niemcy, EL = Grecja, ES = Hiszpania, FR = Francja, IT = Włochy, HU = Węgry, RO = Rumunia, SK = Słowacja.

- Niektóre grupy mniejszości są szczególnie narażone na interwencję policji. Przykładowo w Grecji respondenci romscy, którzy podali, że byli zatrzymani przez policję, stwierdzili, że w okresie 12 miesięcy miało to miejsce przeciętnie 6 razy
- Respondenci reprezentujący większość etniczną przeważnie sądzą, że policja traktuje ich z szacunkiem, podczas gdy wśród respondentów z grup mniejszości większy jest udział osób wskazujących na brak szacunku ze strony policji. Przykładowo w Belgii 85% respondentów reprezentujących większość etniczną uznała, że podczas ostatniego zatrzymania policja odnosiła się do nich z szacunkiem; dla porównania taki pogląd wyraziło 42% respondentów pochodzących z Afryki Północnej i 55% osób pochodzących z Turcji.
- Osoby z grup mniejszości, które uważały, że zostały zatrzymane przez policję ze względu na swoje pochodzenie etniczne lub z grup imigrantów, wykazują niższy poziom zaufania do policji niż osoby z grup mniejszości, które uważały, że zatrzymanie nie miało związku z ich pochodzeniem.
- Co druga osoba z grup mniejszości, która była ofiarą napaści, gróźb lub poważnego prześladowania, stwierdziła, że nie zgłosiła tych incydentów policji, gdyż nie wierzyła, że policja się nimi zajmie.

Informacje ogólne

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) opublikowała dwa sprawozdania dotyczące mniejszości oraz zatrzymań przez policję:

- „Badanie na temat mniejszości i dyskryminacji w Unii Europejskiej” (EU-MIDIS): Mniejszości oraz zatrzymania przez policję (październik 2010 r.)
- Understanding and Preventing Discriminatory Ethnic Profiling: a guide (Rozumienie dyskryminacyjnego profilowania etnicznego i zapobieganie mu: przewodnik) (październik 2010 r.)

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA)

Schwarzenbergplatz 11, 1040 Wiedeń, Austria Tel.: +43 1 580 30 60, Faks: +43 1 580 30 699, E-mail information@fra.europa.eu, www:

www.fra.europa.eu

W 2008 r. Agencja przeprowadziła bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z grupą 23 500 respondentów pochodzących społeczności mniejszości etnicznych i imigrantów we wszystkich 27 państwach członkowskich Unii Europejskiej. Aby móc porównać najważniejsze wyniki, w Belgii, Bułgarii, Francji, Niemczech, Grecji, na Węgrzech, we Włoszech, w Rumunii i w Słowacji przeprowadziła wywiady 5 000 osób reprezentujących większość etniczną i zamieszkałych w tych samych regionach.

Główne wyniki badania EU-MIDIS są dostępne na stronie internetowej www.fra.europa.eu